

Outi Kähäri*

Vesa Puurosen tuore teos *Rasistinen Suomi* on tutkimus rotujärjestelmän ja sen tuottamisen ja ylläpitämisen ilmenemismuodoista Suomessa. Rasismin määrittelyn sekä sen ilmenemismuotojen erittelyn kautta tekijä osallistuu osaltaan tällä hetkellä käytävään keskusteluun maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja rasismista.

Teoksen tarkoitus on tehdä näkyväksi Suomessa esiintyvä rasismi ja nousta sitä vastaan. Rasismin ymmärtämisessä tulee Puurosen mukaan kiinnittää huomio rodullistamiseen ja sen prosesseihin. Tässä kohdin huomioidaan erityisesti rodullistamisen myöhemmin laajennettu merkitys, jonka pohjalta voidaan ymmärtää rodullistaminen käytännöllisenä sekä ideologisena toimintana. Rasismitutkija Robert Milesin (1993) mukaan rodullistamisessa on kysymys sosiaalisten suhteiden rakentumisesta biologisten piirteiden varaan, mutta myös identiteettien muodostamisesta, jonka perusteella syntyvät myös ryhmien väliset hierarkiat. Käytännöllisessä rodullistamisessa on kysymys roturyhmien muodostamisesta virallisissa väestöjaotteluissa, ideologisessa rasismissa rotu-termin käytöstä erityyppisissä diskursseissa, jolloin rotu käsitetään usein sosiaalisena ja kielellisenä konstruktiona eikä niinkään biologisena faktana.

Puurosen mukaan sosiaalisia ongelmia rodullistetaan Suomessa esimerkiksi politiikassa, poliittisissa käytännöissä sekä erinäisissä maahanmuuttajakeskusteluissa. Tällöin kannanottajien syytökset kohdistuvat vähemmistöihin sen sijaan että selitettäisiin ilmiöitä valtaväestön syrjinnällä tai yhteiskunnan rakenteellisilla tekijöillä. Tässä kehyksessä Puuronen kohdistaa katseensa nimenomaisesti valtaväestöön syrjinnän harjoittajana sekä yhteiskunnan rakenteellisiin tekijöihin sosiaalisten ongelmien selittämisessä. Hän on pitkällä aikavälillä perehtynyt ansiokkaasti Suomessa ilmenevään ulkomaalaistaustaisiin sekä kielellisiin ja kulttuurisiin vähemmistöihin kohdistuvaan kielteiseen kohteluun. Rakenteellisesti painottunut tutkimusote sivuuttaa kuitenkin

* Outi Kähäri on sosiologian tohtorikoulutettava Turun yliopistossa. Email: outi.kahari@utu.fi.

lähes täysin yksittäisen toimijan vaikuttamisen mahdollisuudet syrjinnän vastustamisessa. Näkökulma, jossa ryhmien välisiä suhteita ja arvojärjestyksiä olisi mahdollista tarkastella kahdensuuntaisina sen sijaan että nähtäisiin enemmistö aina jollakin tapaa alistajana tai riistäjänä suhteessa vähemmistön jäseniin, on jätetty vähemmälle huomiolle. Puuronen on myös sivuuttanut teoksestaan vähemmistöjen sisällä Suomessa esiintyvän rasismien, sekä vähemmistöjen sisällä valtaväestöön kohdistuvan rasismien, vaikka kirjan otsikon ”Rasistinen Suomi” perusteella voisi olettaa että rasismien eri ilminemismuodot Suomessa käydään läpi monipuolisesti.

Teos jakautuu seitsemään lukuun. Ensimmäisessä luvussa johdetaan lukija rasismien tutkimukseen, sen historiaan ja uusiin kehityssuuntauksiin. Toisessa luvussa käydään läpi rasismien lähikäsitteet ja rasismien muodot sekä pohditaan rodullistamisen prosesseja. Kolmannessa luvussa Puuronen paneutuu rodullistamisen käytäntöihin venäläisiin kohdistuvassa rasismissa, neljännessä luvussa puhutaan saamelaiden syrjinnästä. Viides luku käsittelee rasistista rikollisuutta ja rasistisen rikollisuuden oikeuskäytäntöjä. Kuudennessa luvussa Puuronen kirjoittaa suomalaisessa politiikassa ilmenevästä rasismista erityisesti keskittyen maahanmuuttokritiikin ja siinä piilevän rodullistamisen analyysiin. Seitsemännessä ja viimeisessä luvussa Puuronen hahmottee ei-rasistisen monikulttuurisen yhteiskunnan lähtökohtia, malleja ja mahdollisuuksia. Käsittelemässä arvioissa niitä lukuja, joista nousi esiin joitakin ongelmakohtia ja vastaamattomiksi jääneitä kysymyksiä. Täten olen jättänyt niinkään saamelaiden syrjintää koskevan sekä rasistiseen rikollisuuteen keskittyvän osion arvion ulkopuolelle.

Ensimmäisessä luvussa Puuronen käy läpi rasismiin ja rotuun liittyvän tutkimuksen kehitysvaiheita. Eniten rotuun ja rasismiin liittyvää tutkimusta on historiassa tehty Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Vaikka esimerkiksi rasismien tutkija Michael Banton (ks. esim. Banton 2001) katsoo, että monet etnisyyden ja rasismien tutkimuksen näkökulmat ovat olleet kansallisia, ja analyttisen informaation tarpeet poliittisia, kirjassa ei ole kiinnitetty näihin historiasta nouseviin kansallisiin ja poliittisiin ongelmakohtiin paljoakaan huomiota. Nähdäkseni on kuitenkin jossain määrin epäselvää, sopiiko rodullistamis-diskurssi sellaiseen suomalaiseen kontekstiin selittämään historiallisia kulttuuri- tai kieliryhmien välisiä ristiriitoja?

Toisessa luvussa Puuronen lähtee purkamaan rodun, rasismien ja rotujärjestelmän merkityksiä. Arkikielessä rodulla viitataan usein biologisiin rotueroihin. Tiede ei ole kuitenkaan löytänyt perusteita, joilla rodut voitaisiin biologisesti erottaa toisistaan. Puurosen mukaan rasismien tutkimuksessa ja rasismien vastustamisessa ei ole keskeistä se, onko ihmisrotuja olemassa vai ei. Puuronen käsittelee rasismia lähinnä sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta diskurssina johon liittyy eri toimijoita. Tällöin rodullistavissa diskursseissa ihmisryhmiä luokitellaan ja arvotetaan kielteisesti joko fyysisten tai kulttuuristen seikkojen perusteella, jolloin syntyy hiarkkinen rotujärjestelmä, jota voidaan verrata muihin yhteiskunnan perusjärjestelmiin, kuten luokka- tai sukupuoli-järjestelmiin. Puurosen rasismi ei siis perustu biologiseen rotuajatteluun vaan poliittisesti ja sosiaalisesti tuotettuihin rodullismisprosesseihin ja niistä syntyviin yhteiskunnallisiin arvojärjestyksiin, joilla on nyky-yhteiskunnassa monesti kulttuurinen perusta. Puurosen rasismien määrittely pohjautuu paljolti marxilaisen rotusuhdetutkimuksen kritiikkiin, jonka kautta rodun käsitettä voidaan uudelleenymmärtää sekä rasismien nykyisiä ilmenemismuotoja ja poliittisia yhteyksiä voidaan tunnistaa. Tämä rasismien monitahoinen uudelleenymmärtäminen on teoksen keskeinen anti. Puuronen puhuu neljän tyyppisestä rasismista: vanhasta rasismista, uusrasismista, rakenteellisesta rasismista sekä arkielämän rasismista, joiden esiintymistä suomalaisessa yhteiskunnassa hän myöhemmissä luvuissa valottaa lukuisilla esimerkeillä.

Rasismien muodot Puuronen määrittelee tarkasti. Vanha rasismi on ideologia, jonka perusteella ihmiskunta kyetään luokittelemaan biologisiin perusteisiin rotuihin, jotka ovat eri-arvoisessa asemassa keskenään (natsismi ja uusnatsismi). Uusrasistisessa ideologisessa puolestaan ihmiset jakautuvat eri-arvoisiin ryhmiin kulttuurisiin perusteisiin (ääninationalismi, islaminvastaisuus, skinheadien ideologia). Rakenteellisessa rasismissa on kysymys institutionaalisista käytännöistä ja normeista, joiden vaikutuksesta eri etniset, kulttuuriset tai rodulliset ryhmät asetetaan toisia huonompaan asemaan (syrjivä lainsäädäntö, syrjivät institutionaaliset käytännöt). Arkielämän rasismissa viitataan taas arkisiin kohtaamisiin, joissa eri ryhmiin kuuluvat ihmiset näyttävät toisilleen, että eri ryhmään kuuluvat ovat vähempiarvoisia tai eri ryhmän jäsenille osoitetaan heikompi asema (syrjintä, pahan puhuminen, loukkaavat ilmeet, tavat, eleet ja vitsit, välttely ja eristäminen, väkivalta, nimit-

tely). Eri rasismien muotojen seuraukset on eritelty. Tekijän mukaan sekä vanhan että uuden rasismien seuraukset ovat ideologinen manipulaatio ja propaganda, väkivalta, sota ja kansanmurha. Rakenteellisen rasismien seurauksena puolestaan tapahtuu kielellistä ja kulttuurista assimilaatiota, ihmis- ja poliittisten oikeuksien kieltämistä, huonompaa menestystä koulussa ja yhteiskunnassa sekä itseä koskevan päätöksenteon mahdollisuuksien heikkoutta. Arkielämän rasismien seuraukset ovat puolestaan marginalisoituminen, kyseenalaistaminen ja turhauttaminen.

Puurosen ymmärrys rasismien eri ulottuvuuksista ja niiden kietoutumisesta toisiinsa mahdollistaa monien eri tasoilla esiintyvien sosiaalisten ongelmien tunnistamisen. Tällöin esimerkiksi työelämän syrjintää ja etnisiä vitsejä voidaan tarkastella rasismien muotoina. Arkielämän rasismien luokittelussa, jossa Puuronen on tukeutunut Gordon W. Allportin ennakkoluuloisen käyttäytymisen erittelyyn, on kuitenkin vaarana että rasismiksi tulevat määritellyiksi myös sellaiset sosiaalisten suhteiden muodot ja mekanismit, jotka ilmenevät myös tilanteissa, joissa ryhmän yksilöt kuuluvat etnisesti tai kansallisesti samaan ryhmään. Tällöin ennakkoluuloisuus voi aiheutua epäilyjen kohteena olevan yksilön kiinnittymisestä johonkin yhteisön valtavirrasta poikkeavaan ryhmäjäsenyyteen (vrt. sosiaalisen identiteetin teoria), jolloin nainen miesvaltaisessa yhteisössä, iäkäs nuorten keskuudessa tai islaminuskoinen kristinuskoisten parissa saattaa joutua ennakkoluuloisen käyttäytymisen kohteeksi. Ennakkoluuloisen käyttäytymisen rinnastaminen suoraan rasismiin arkielämän rasismien muodossa saattaa joissakin yhteyksissä johtaa syrjinnän tai kielteisen kohtelun syiden väärinymmärtämiseen.

Odotin kirjoittajalta perusteellisempaa argumentointia sen suhteen, miksi puhutaan nimenomaan rodusta, ei etnisyydestä, vaikka arkielämän rasismissa sekä rakenteellisessa rasismissa kulttuuriset tai oletetut kulttuuriset tekijät ovat usein syrjinnän tai kielteisen kohtelun taustalla. Sekä sosiaalitieteiden piirissä että yleiskielessä rodulla ja rotusuhteilla viitataan monesti fyysisiin eroihin, kun taas etnisyydestä puhuttaessa käsitellään kulttuurisiksi miellettyjä eroja. Puurosen rakenteellinen ja arkielämän rasismi ovat käytännössä melko samantyyppisiä ilmiöitä kuin muiden maahanmuuttotutkijoiden syrjintään ja ennakkoluuloihin liittämät sosiaaliset ongelmat. ”Syrjintä” ja ”ennakkoluulo” käsitteet

ovat kulttuurisesti ja historiallisesti suhteellisen neutraaleja termejä, mikä selittää niiden yleistä käyttöä suomalaisessa maahanmuuttoon ja etnisiin suhteisiin liittyvissä tutkimuksissa. Puuronen sen sijaan laajentaa rasismi-käsitteen äärimmillleen siitäkin huolimatta että hän on tietoinen rasismi-käsitteen poliittisesta ja historiallisesta painolastista. Termin lisäksi termin sisällöllinen laajentaminen johtaa osittain käsiteinflaatioon (kts. esim. Miles, 1994, 13, 77), minkä seuraukset saattavat aiheuttaa enemmän ristiriitoja kuin ratkaista niitä. Tämän vuoksi rasismin liittäminen joissakin kohdin yhteyksiin, joissa ei pystytä varmuudella osoittamaan ”rasististen käytäntöjen” suhdetta toimijoiden aattellisiin näkökantoihin, voi osoittautua ongelmalliseksi. Tällaisessa kontekstissa on vaarana, että lähdetään selittämään laajaa ja monimutkaista sosiaalista ilmiövyöhytää yhdellä politisoituneella ja heikosti erottelukykyisellä käsitteellä, joka ohjaa tutkimusorientaariota. Jotta Puurosen rasisti-termin käyttö ei leimaisi yleistäen esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvien lieveilmiöiden tai erinäisten maahanmuuttopoliitikkojen tai niiden seurausten kriitikkoja, olisi nähdäkseni syytä käyttää erottelukykyisempää kattotermiä.

Kolmannessa luvussa käydään läpi Suomen suurimpaan maahanmuuttajaryhmään eli venäläisiin kohdistuvaa vihaa ja venäläisten rodullistamista. Puuronen taustoittaa venäläisvihan historiallisia taustoja ja syntyä suomalaisen nationalismin, fennomanian kontekstissa. Fennomanian lisäksi venäläisvihan syntyyn katsotaan merkittävästi vaikuttaneen Suomen itsenäistymisen jälkeisen oikeistopolitiikan mukainen kansallinen identiteetti-projekti. Muita historian tulkintoja, esimerkiksi 1700-luvun alkupuolen ison vihan aikaisten tapahtumien mahdollisia vaikutuksia venäläisvihan syntyyn Puuronen ei niinkään ole ottanut esille. Tekijä käy läpi vallitsevat venäläisiä koskevat puheta- vat aikana 1917–2010.

Suomessa esiintyvä venäläisiin kohdistuva viha on Puurosen mukaan rasismia, joka pohjaa rodullistamiseen erilaisissa puhetavoissa, joissa etnisiä hiarkioita tuotetaan ja vahvistetaan. Ennakkoluuloja levitetään muun muassa etnisten vitsien kautta. Jopa termin ‘venäläinen’ käyttö voi Puurosen mukaan olla rodullistamista, jos esimerkiksi jotakin sosiaalista ilmiötä selitetään venäläisiin ryhmänä, rotuna liitetyillä ominaisuuksilla. Vaikka yksittäisillä venäläisillä ei välttämättä ole keskenään yhteenkuuluvuuden kokemusta, on sosiaalista todellisuutta ja siihen

liittyviä ilmiöitä kuitenkin mahdoton tarkastella, jos ei käytetä jollakin tapaa erottelevia ja yhdenmukaistavia termejä.

Vaikka rasismien eri muodot vaikuttavat syrjinnän kohteiksi joutuneiden elämään, omakuvaan sekä asennoitumiseen suhteessa suomalaisiin ja Suomeen, muodostuu venäläisten sosiaalisista olosuhteista sekä näin ollen myös venäläisten integraatiosta Suomeen yllättävän negatiivinen ja yksipuolinen kuva. Useimmilla venäläistaustaisilla Suomeen muuttaneilla on jonkinasteinen omakohtainen kokemus tai ainakin näkemys yksittäisen suomalaisen tai yleisesti suomalaisten kielteisestä kohtelusta jonkinasteisen venäläisvihän vuoksi. Suomessa elo kaikkien Venäjältä tai entisestä Neuvostoliitosta muuttaneiden kohdalla ei kuitenkaan näytä aivan yhtä synkältä kuin Puuronen antaa ymmärtää. Venäjältä tai Neuvostoliitosta Suomeen muuttaneiden joukko on hyvin moninainen ja osa muuttaneista on omalla toimijuudellaan löytänyt paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa sekä kokenut myös tullessa sosiaalisesti hyväksytyksi.

Kuudennessa luvussa Puuronen tarkastelee rasismien ilmenemistä suomalaisessa politiikassa. Tutkimuksen kohteena ovat pääasiallisesti eduskuntakeskustelut sekä helsinkiläisen blogistin ja poliitikon Jussi Halla-ahon kirjoitukset. Rasismi politiikassa ilmenee tekijän mukaan rasisisina ajatuksina ja diskursseina sekä maahanmuuttovastaisuutena. Vaikka suurin osa Puuronen johtopäätöksistä on hyvin argumentoituja, on jossakin määrin harhaanjohtavaa asettaa äärioikeistolaiset rasisiset ryhmät ja maahanmuuttoon tai siihen liittyviin ilmiöihin jollakin tavalla kyseenalaistaen suhtautuvat saman käsitteen alle. Puuronen kyllä kirjoittaa, että hän ei esimerkiksi katso Jussi Halla-ahon olevan rasisti sen tähden, että hän arvostelee maahanmuutto- ja monikulttuurisuuspolitiikassa tehtyjä virheitä, vaan sen tähden että Halla-aho rodullistaa, nimittelee ja halventaa maahanmuuttajia, eritoten somaleja, rakentaen kulttuuriseen rasismiin yhdistettävää rodullista hierarkiaa.

Poliittisessa keskustelussa, jossa havaittuja eri ryhmien välisiä eroja korostetaan ja yleistetään, maahanmuuttokriittisyyden ja Puuronen ymmärtämisen rodullistamisen raja saattaa toisinaan olla hyvinkin tulkinnanvarainen. Esimerkiksi skinheadien biologiseen rotuoppiin pohjaava valkoisen vallan ajattelu sekä siihen liittyvä rasisinen toiminta eroaa monista maahanmuuton ongelmista puhuvien ajattelumalleista.

Leimaamalla kaikki maahanmuuttoa tai sen lieveilmiöitä kriittisesti arvioivat ajattelijat äärinationalistiseen tai rasistiseen kategoriaan skinheadien kanssa vaikeutetaan mielestäni rakentavan yhteiskunnallisen keskustelun syntymistä joillakin keskeisillä poliittisilla paikoilla. Puuronen korostaa, että esimerkiksi poliitikkojen eduskuntakeskusteluja tutkittaessa ”jokainen sana, rakenteen osa tai taso voi heijastella taustalla olevia ideologisia lähtökohtia”. Tällöin erinäiset piiloviestit ja metaforat voivat kertoa puhujan ”ideologiasta”. Olisiko kuitenkin mahdollista, että joissakin tapauksissa kysymys olisi tiedollisista puutteista tai vieraudenpelosta sen sijaan että keskustelijan näkemyksiä selittäisi jokin aatteellinen ajatusjärjestelmä tai tiedostamaton rotuhierarkkinen maailmankuva?

Seitsemännessä luvussa hahmotellaan ei-rasistisen monikulttuurisen yhteiskunnan käsitteellisiä sisältöjä ja mahdollisuuksia. Monikulttuurisuuden käsite voi olla joko normatiivinen tai kuvaileva. Normatiivinen monikulttuurisuus liittyy politiikkaan, jota on harjoitettu Suomessa 1990-luvulta lähtien, kun taas kuvaileva monikulttuurisuus viittaa siihen että jossakin maassa asuu useita eri kansoja tai etnisiä ryhmiä, joilla on on toisistaan joillakin tavoin erovat kulttuurit. Puuronen käy monipuolisesti läpi eri puolilla maailmaa harjoitettujen monikulttuurisuuden perinteiden vahvuuksia ja heikkouksia. Tosin olisin odottanut, että näitä monikulttuurisuuden ja siihen liittyvän politiikan myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia oltaisiin vahvemmin sovelluttu aineistoon, jota Puuronen aikaisemmissa luvuissa käsitteli.

Puuronen kysyy ”onko Suomi monikulttuurinen” ja vastaa kysymykseen kahdella tasolla: toisaalta Suomi on monikulttuurinen koska täällä asuu monien kulttuurien edustajia, mutta toisaalta Suomi ei ole monikulttuurinen koska Suomessa asuvilla vähemmistöillä ei ole samanlaisia poliittisia, taloudellisia, kulttuurisia ja kielellisiä oikeuksia kuin kantasuomalaisilla. Puuronen ei kuitenkaan tuo millään tavalla esille, että Suomi on eurooppalaisessa kontekstissa maahanmuuttajien integraatiota edistävien lakien osalta poikkeuksellisen edistyksellinen (ks. esim. Migrant Integration Policy Index 3). Pohdiskelusta puuttuu myös taloudellisten resurssien näkökulma. Laajasti monikulttuurisen valtion sisällä ei käytännössä kyetä niukkojen taloudellisten resurssien olosuhteissa tarjoamaan samanlaisia oikeuksia kaikille vähemmistöryhmille edellä mainituilla osa-alueilla.

Monikulttuurisen yhteiskunnan mahdollisuuksia tarkasteltaessa Puuronen erottaa toisistaan konservatiivisen ja liberaalin politiikan sekä pohtii näiden suhdetta kulttuurirelativismiin. Vaikka monissa yhteyksissä monikulttuurisuuskriitikot arvostelevat monikulttuurisuusajatteluun liittyvää kulttuurirelativismia, Puurosen mukaan kulttuurirelativismi pätee vain monikulttuurisuuden konservatiiviseen malliin, kun taas liberaalin monikulttuurisuusajattelun mukaan jo pelkästään näkemys kulttuurien säilyttämisestä on epähistoriallinen. Esimerkiksi monikulttuurisuutta tutkinut Anne Phillips (2007) painottaa, että monikulttuurisuuskeskustelussa liioitellaan eri kulttuurien sisäistä kohe-reenssia ja aliarvioidaan yksilön toimijuutta. Phillipsin mukaan binaarinen lähestymistapa kulttuuriin eroihin ei ole hedelmällinen, eikä valikoiduilla kulttuuripiirteillä tulisi selittää ei-länsimaisiin vähemmistöihin kuuluvien tai rodullistettujen yksilöiden käyttäytymistä.

Puuronen näkee sekä uusrasismien että monikulttuurisuuden ongelmana kulttuurierojen jatkuvan ”tuottamisen” ja ”ylläpitämisen”, jolloin syntyy ryhmien välisiä hierarkioita. Monikulttuurisuuteen liittyvät ongelmat tulisi tekijän mukaan ratkaista siten, että luovuttaisiin ymmärryksestä, joka sisältää ajatuksen kulttuurien yhtenäisyydestä sekä kulttuurista ihmisen toimintaa selittävänä tekijänä. Hän ehdottaa monikulttuurisuusajattelun tilalle ideaa ihmisyyden kulttuurista, joka perustuu ihmisiä yhdistävien tekijöiden varaan. Kuitenkin jää avoimeksi millaiset mahdollisuudet Puurosen hahmottelemalla ihmisyyden kulttuurille rakentuvalla yhteiskuntajärjestyksellä aidosti olisi. Vaikkakaan kulttuurit eivät ole täysin yhtenäisiä, erilaisten historiallisten yhteiskuntajärjestelmien, uskontojen ja kielellisten tekijöiden vaikutus kommunikoinnin sekä tapakäytäntöjen sosialisatiossa on nähdäk-seni merkittävä. On vaikea kuvitella olosuhteita, joissa kulttuurieroja ja niihin kytkeytyviä ristiriitoja ei tavattaisi. Jos erilaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa kasvaneilla ryhmän tai yhteisön jäsenillä ei esimerkiksi ole yhteistä kieltä, keskinäisen kommunikaation ja ymmärryksen syntyminen on hankalaa, monissa tapauksissa jopa mahdotonta. Millaiset edellytykset tällaisissa olosuhteissa on ihmisyyden kulttuurille jos kumpikaan osapuoli ei ole halukas oppimaan toisen osapuolen puhumaa kieltä? Maailmassa, jossa vallitsee ihmisyyden kulttuuri, ei ole ryhmien välisiä konflikteja. Eri ryhmien väliset kulttuuriset, kielelliset ja taloudelliset ristiriidat ovat kautta historian olleet keskellämme. Tässä

historiallis-poliittisessa kontekstissa on vaikea kuvitella, että olisimme Suomessa tai maailmanlaajuisesti siirtymässä Puurosen kaavailemaan ”yleiseen humanismiin”.

Teoksen keskeisenä johtopäätöksenä Puuronen esittää, että Suomessa syntyvä henkilö syntyy ja sosiaalistuu rotujärjestelmään samalla tavoin kun hän syntyy luokka- ja sukupuolijärjestelmään. Ei-rasistisen yhteiskunnan rakentamiseksi Puuronen ehdottaa tasa-arvoisuutta lisäävää yhteiskuntapolitiikkaa. Millaisilla ratkaisumalleilla ja metodeilla Puurosen ehdottamaa yhteiskuntapolitiikkaa harjoitetaan ja millä tavoin niukkoja resursseja jaetaan, on puolestaan poliittinen kysymys.

Puurosen teoksen vahvuutena on vakavien ja osittain läpinäkyvien sosiaalisten ongelmien tunnistamisen mahdollistaminen. *Rasistinen Suomi* osoittaa, että aikamme Suomessa eri tasoilla ilmenevään vähemmistöihin kohdistuvaan syrjintään voidaan sekä tieteellisen tutkimuksen että poliittisen toiminnan kautta tarttua.

Rasistinen Suomi -teos laaja-alaisena Puurosen tutkimuksien synteeginä toimii joistakin puutteistaan huolimatta ansiokkaana keskustelun herättäjänä yhteiskuntatieteiden kentällä. Oppikirjaksi Puurosen teosta voi suositella erityisesti sosiaali- ja valtiotieteilijöille. Kirjan monimuotoiset sisällöt tulevat todennäköisesti parhaiten pohdituiksi vuoro-vaikutteisissa ryhmätöissä tai lukupiireissä. Tämänhetkisellä politiikan kentällä tai median piirissä rasismi-debattiin osallistuville teos on käsitteiden avaajana nähdäksi poikkeuksellisen keskeinen.

KIRJALLISUUS

- Banton, Michael (2001).** Progress in Ethnic and Racial Studies. *Ethnic and Racial Studies*, 24 (2), ss.173–194.
- Huddleston, Thomas, Niessen, Jan, Ni Chaoimh, Eadoion & White, Emilie (2011).** *Migrant Policy Index 3*. The British Council and Migration Policy Group: Brussels.
- Miles, Robert (1994).** *Rasismi*. Tampere: Vastapaino.
- Phillips, Anne (2007).** *Multiculturalism without Culture*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.